

Vai luterāņi un Romas katoļi var apvienoties?

Šis temats ir kļuvis aktuāls, jo Latvijā ir notikušas un notiek ļoti nopietnas sarunas starp Latvijas ev. lut. baznīcu un Romas katoļu baznīcu par šo tēmu.

Mērķis šim rakstam nav, lai komentētu par šo procesu, bet gan, lai izpaustu iemeslus, kādēļ, manuprāt, nevar notikt doktrināra vienošanās starp konfesionāliem luterāņiem un Romas katoļu baznīcu.

Šādas sarunas nenotiek starp Latvijas ev. lut. baznīcu ārpus Latvijas un Romas Katoļu baznīcu.

Latvijas Ev. Luterāņu Baznīcas arhibīskaps Jānis Vanags intervijā Latvijas televīzijā 15. aprīlī sacīja: „Tiecamies uz vienprātību mācībā.” Tas ir cēls mērķis un no vienas puses apsveicams, kaut gan, manuprāt, nesasniedzams.

Nav iespējams vienā rakstā apskatīt visu izsmeļošā veidā. Tas arī nav mans mērķis. Vēlos apgaismot dažas svarīgas lietas, kas ir ļoti nopietnas. Viedoklis, ko izpaužu šajā rakstā ir mans, kas pamatots manā saprašānā par Svētajiem Rakstiem, un mūsu luterāņu baznīcas konfesijas rakstiem.

Kā pamatu šīm pārdomām esmu ņēmis mūsu baznīcas konfesionālos rakstus, galvenokārt citējot no Smalkalda artikuliem, kuru autors ir Mārtiņš Luters. Tie apgaismo tos punktus, no kuriem Luters nebija ar mieru atkāpties sarunā ar Romas katoļu baznīcu.

Citēju arī no Augsburgas konfesijas, kā arī citiem luterāņu baznīcas vienotības rakstiem.

Par Dieva vārdu

Galvenais kavēklis, kas neatļauj mums vienoties, ir uzskats par Dieva Vārdu un Dieva Vārdu autoritāti. Luterāņiem Dieva Vārds ir pilnīgi noteicošs un nav nekas, kas atrodas uztā paša līmeņa. Romas Katoļu baznīcai Dieva Vārds nav uzskatīts kā absolūtaautoritāte – vismaz ne praksē. Viņu tradīcijas, pāvesta vēstījumi ex katedranes līdžīgu autoritāti kā Dieva Vārds. Vēsturiski, kā arī vēl šodien daudzās katoļu baznīcās katoļiem nav īpaši mudināts pašiem lasīt un iepazīties ar Dieva Vārdu. Baznīca viņiem to izskaidro un paskaidro. Tas šeit Austrālijā tika apstiprināts nesenā aptaujāstarp kristīgām baznīcām par praksi lasot Dieva Vārdu. No visām konfesijām Romas katoļi vismazāk pazīst un lasa Dieva Vārdu personīgi, jo viņi paļaujas uz to, ka baznīca to viņiem paskaidro.

Mūsu konfesionālos rakstos – Vienprātības rakstā (Formula of Concord) ir rakstīts:

„Mēs ticam, mācam, un apliecinām, ka pravietiskie un apustuliskie raksti, Vecā un Jaunā Derība ir vienīgās mērauklas, ar ko mērīt un pārbaudīt doktrīnas un tos mācītājus, kā rakstīts 119. Psalmā 105. pantā: „Tavs Vārds ir manu kāju spīdeklis un gaišumsuz maniem ceļiem.” Arī Apustulis Pāvils raksta Galatiešu 1:8 „Bet, ja arī mēs vai kāds eņģelis no debesīm jums sludinātu citu evaņģēliju nekā to, ko esam jums pasludinājuši, lāsts par to.” Citi raksti vai nu veci, vai moderni, vienalga kā nosaukti nav liekami uz vienādu līmeni ar Svētajiem Rakstiem. Katrs no viņiem, bez izņēmuma pakļauti Svētajiem Rakstiem. Svētie Raksti paliek kā vienīgais tiesnesis, likums un standarts, zem kāvisas doktrīnas pārbaudāmas, saprastas un pabaudītas vai tās labas, vai jaunas, pareizas vai nepareizas.”

Luters uzsvēra, ka Dieva Vārds ir vienīgais standarts, un ka neviena cilvēka rakstu nedrīkst uzskatīt par vienlīdzīgu, bet katrai lietai jābūt pakļautai Dieva Vārdam. Luterāņi turas pie Lutera izteiktā Sola Scriptura. (Dieva Vārds vien). Katoļu baznīcai šī nav daļa no viņu apliecības. Pāvesta vēstījumi,

interpretācijas un tradīcijas tiek uzskatītas ar līdzīgu autoritāti Dieva Vārdam. Lai būtu vienotība doktrīnā, tad vai nu luterāņiem būtu jāatkāpjas no Sola Scriptura, vai katoļiem būtu to jāpieņem.

Par Pāvestu

Romas Katoļu baznīca uzskata, ka Pāvests ir Kristus vietnieks virs zemes (Vicar of Christ) un kā tāds ir nemaldīgs savā interpretācijā lietās, ko saka ex katedra. Kur vien ir bijušas runas par apvienošanos, tad no katoļu puses tā saprašana ir, ka tā notiktu zem pāvesta autoritātes.

Pāvesta proklamācijas ir saistošas visiem kristīgiem. Kas nepakļaujas pāvestiem, nav baznīcas loceklis, betārpus katoļu baznīcas nav pestīšanas.

Tas sagādā lielas grūtības apvienošanas jautājumā. Es, kā luterānis un vispār, kā kristietis nepakļautos pāvesta autoritātei un nevaru pieņemt, ka viņš ir Kristus vietnieks virs zemes. Mana pestīšana nav atkarīga no baznīcas, bet no Kristus vien.

Mūsu konfesionālos rakstos, iepriekš minētos Smalkalda Artikulos

Luters raksta:

„Pāvests nav visas kristietības galva ne aiz kaut kādām Dieva dotām tiesībām, nedz arī pēc Dieva Vārda, jo šī pozīcija pieder tikai vienam, proti Jēzum Kristum.“

Jautājums būtībā ir par petriniskā amata jeb pāvesta autoritāti. Ko tasnozīmē? Romas katoļu baznīca māca, ka Pēteris bija pirmais pāvests un ka viņam autoritāte ir dota no Kristus. Šī mācība pamatota uz nepareizu interpretāciju no Jēzus vārdiem Mat. ev.16:18-19.

„Un Es tev saku: tu esi Pēteris, un uz šās klints Es gribu celt Savu draudzi, un elles vārtiem to nebūs uzvarēt. Un Es tev došu Debesu valstības atslēgas; un, ko tu siesi virs zemes, tas būs siets arī debesīs; un, ko tu atraisīsi virs zemes, tam jābūt atraisītam arī debesīs.“ Lai saprastu šo tekstu ir jāapskata oriģinālā valodā. Jēzus saka Pēterim tu esi Petros (akmentiņš) un uz šā Petra (klints) es celšu savu draudzi.

Katoļu interpretācija ir, ka Pēteris ir tā klints, un ka Jēzus cels savu baznīcu uz viņa. Bet tas nav, kas teteikts. Ņemot šo tekstu kontekstā, šis teikums nāk pēc Pētera apliecības „Tu esi Kristus, dzīvā Dieva Dēls.“ Tradicionāla protestantu interpretācija ir, ka Jēzus saka, ka uz šo ticības apliecību tiks celta baznīca un nevis uz Pētera.

Otra interpretācija ir, ka Jēzus runā par Sevi, ka Viņš saka – uz šīs klints es celšu savu baznīcu. Katrā ziņā Pēteris netiek iecelts par pamatu baznīcai. Viņš bija baznīcas vadītājs Jeruzalemē, bet, piemēram, Pāvils par viņu nelikās daudz zinīs. Atslēgas nav dotas Pēterim vien, lai sasietu un atraisītu, bet gan katram patiesam kristietim ir šī autoritāte Kristus vārdā.

Par Misi

Mise (Mass) ieņem centrālu vietu Romas katoļu baznīcas praksē. Saprašana par Svēto Vakarēdienu un tā nozīmi ir ļoti svarīga lieta. Lutera uzskatīja, ka te bija viens no lielākiem diskusijas punktiem, kas būtībā neatļauj vienotību.

Citējot mūsu konfesionālos rakstus:

„Mise, pāvesta valstībā (papacy) ir uzskatāms kā lielākais un vissliktākais pretīgums, jo tā nostājās tiešā pretrunā ar mūsu pamata artikulu par ticību.

*Tā skan: „Jēzus Kristus, mūsu Kungs un Dievs tika nonāvēts mūsu pārkāpumu dēļ un augšāmcelts mūsu taisnošanai. (Rom.4:25). Viņš vienīgais ir Dieva Jērs, kas atņem pasaules grēku.” (Jn 1:29). Dievs uz Viņu uzlicis visus mūsu pārkāpumus (Jes.53:6). Arī vēl – „visi ir grēkojuši” un ir taisnoti Dieva žēlastībā, kā dāvana, caur atpirkšanu, kas ir Kristū Jēzū ar Viņa asinīm. (Rom.3:23-25). Un vēl pāri un vairāk par visu, tā ir bijusi augstākā un mīļākā no visām pāvesta elkdievībām, jo viņi māca, ka šī upurēšana jeb mises darbība (pat kā to dara ļaundari) – atpestī cilvēkus no grēka, gan šinī dzīvē, gan purgatorijā, kaut gan īstenībā šo tikai Dieva Jērs vien var izdarīt. **NEVAR BŪT NE PIEKĀPŠANĀS, NEDZ KOMPROMISS ŠINĪ ARTIKULĀ, JO PIRMAIS TO NEATĻAUJ!***

Skaidrāk Lutera nevarēja uzrakstīt. Problēma ar misi ir, ka katoļiem tas ir upuru darbs, ko dara priesteris. Viņi tic, ka mise darbojas *Ex opere operato*, tas ir, ka Mises efekts iedarbojās pašā darīšanā, ne ticības saņemšanā. Priestera upura darbs sākot misi iedarbina to un piešķir tās svētību. Bet tad jāpaujā, kur paliek saņemšana ticībā? Tā arī notiek mises mirušiem ar to ticību, ka tā var kaut kā palīdzēt aizgājušam tikt no purgatorija ārā. Tā ir vienkārši aplamība.

Ļoti daudz rakstīts sakarā ar misi. Darīšanā vien nav svētības. Tikai darot, vēl neko nenozīmē.

Citējot Lutera: *„Pat ja būtu papīstiem piekāpties visās citas lietās, nebūtu iespējams viņiem atkāpties no šī ticības artikula. Tas ir kā Campegio teica Augsburgā – viņš atļautu, lai viņu saplēš gabalos pirms viņš uzdotu misi. Tā es ar Dieva palīdzību atļautu, lai mani sadedzina līdz pelniem, pirms es atļautu mises celebrantam, un ko viņš dara, būt uzskatāms vienlīdzīgs vai augstāks par mūsu Pestītāju Jēzu Kristu. Tamdēļ, mēs esam un paliekam mūžīgi atdalīti un viens otram pretojamies. Papīsti ļoti labi apzinās, ka ja Mise krīt, Pāvesta institūcija krīt ar viņu. Pirms viņš atļautu to viņi mūs visus nonāvēt.”*

Stingri vārdi no Lutera. Tā galvenā problēma ir, ka mise nevar izdarīt to, ko tikai Kristus pats var, proti, atpestīt no grēka.

Svēto pielūgšana

Svēto pielūgšana ir arī viens atšķirības punkts, kas ir ļoti liels un nopietns. Dieva Vārds skaidri mums māca, ka mums būs Dievu lūgt Jēzus vārdā. Caur Jēzu mums ir tiešsaite ar Debesu Tēvu. Mums nav vajadzīgas citas starpniecības.

Tā ir tāda nepatiesa pazemošanās katoļu starpā un īstenībā – māņticība un elku dievināšana pielūgt Svētos.

Tā pamata doma ir, ka grēcīgs cilvēks nevar uzdrošināties tieši ar Kristu sarunāties. Vajadzīga un vēlama starpniecība.

Mūsu konfesijās Luters raksta:

„Svēto pielūgšana ir arī viens no antikrista pārkāpumiem. Tas ir konfliktā ar pirmo galveno artikuli un grauj mūsu saprašanu par Kristu. Tas nav nedz pavēlēts, nedz ieteikts Svētajos rakstos. Pat ja Svēto pielūgšana būtu vērtīga prakse (kas viņas nav), mums ir viss tūkstošs kārt vairāk labāks Kristū.

Kaut gan eņģeļi debesīs aizlūdz par mums (Kristus pats arī to dara), un kaut gan Svētie virs zemes un varbūt debesīs, dara tāpat, nevaram secināt, ka mums vajag pielūgt eņģeļus un svētos, lūgt viņiem, gavēt un rīkot svētas dienas, teikt mises un nest upurus viņiem, dibināt baznīcas, altārus un kalpošanas viņiem, kalpot viņiem citos veidos, uzskatīt, ka viņi mums palīdz vajadzības gadījumos, un piešķirt viņiem godu par visādam palīdzībām, dodot katram speciālu uzdevumu, kā Pāvesta piekritēji māca un dara. Tā ir elku dievība. Šāds gods pienākas Dievam vien.”

Atkal Luters stingri, bet patiesi pasaka.

Par Mariju

Marijas godināšana un pielūgšana, tāpat kā Svēto pielūgšana ir elku dievināšana. Katoļu baznīca aiziet daudz par tālu un māca lietas, kas vienkārši nav saskaņā ar Dieva Vārdu. Trīs katoļu mācības par Mariju nav saskaņojamas ar Dieva Vārdu:

Marija vienmēr bijusi jaunava, Marija ir bijusi bez grēka, un, Marija uzņemta miesā uz debesīm. Nevienām no šīm mācībām, kas ir ļoti nozīmīgas katoļu ticībai, nav pamata Dieva Vārdā.

Dieva Vārds māca, ka Marija bija jaunava līdz kamēr Jēzus piedzima. Viņa bija grūta ar Jēzu caur Svētā Gara darbību un spēku. Marija Jāzepu neapzināja pirms Jēzus piedzima. Bet pēc Jēzus piedzimšanas Evaņģēlijos lasām par Jēzus brāļiem un par vismaz vienu māsu.

Mācīt, ka Marija bija bez grēka ir pret Dieva Vārdu, jo Bībelē rakstīts: „**Visi ir grēkojuši.**” Tikai Jēzus bija bez grēka, jo Viņš piedzima bez miesīga tēva, un iedzimtais grēks nāk caur vīra sēklu.

Marija nav uzņemta debesīs savā miesā, neredzot nāvi. Dieva Vārds apraksta tikai divus gadījumus – Enohu un Eliju, kas abi paņemti miesīgi uz debesīm, bet kas Dieva noliktā laikā atgriezīsies kā divi liecinieki, kas mirs mocekļu nāvē, un tiks augšāmcelti.

Dieva Vārds skaidri māca, ka miesa un asins nevar iemantot Dieva valstību.

Katoļu baznīcas mācības par Mariju, ir spilgts pierādījums, ka daudz, kas tiek mācīts, nav pamatots Dieva Vārdā.

Mariju respektējam kā Jēzus māti, bet tas ir viss. Tas bija viņas Dieva dotais uzdevums, ko viņa pazemīgi pildīja, un par to tiek attiecīgi pieminēta un godināta. Bet Mariju pielūgt ir elku dievība.

Noslēgumā

Ir bezgala daudzas citas lietas, kur būtu grūti apvienot mācības un saskaņot prakses. Dažas būtu celibātu jautājums, saprašana par vispārējo priesterību, purgatorijs, amati, baznīcas struktūra, ticība un labie darbi un transsubstancija.

Noslēgumā – nedomāju, ka luterāņi un katoļi var apvienoties, un nedomāju, ka tas ir vēlams vai vajadzīgs.

Katram ir sava vieta, un varam un vēlamies sadarboties. Augstākā līmenī taču visi patiesi kristieši ir vienoti zem vienas galvas – proti Kristus, kam pienākas viss gods un slava.

Prāvests Kolvins Makfersons (Colvin S. MacPherson) Laikrakstam „Latvietis“